

Leuven toont prachtbijbel

Een uniek handschrift komt even uit de duisternis en verdwijnt dan weer

- ▶ Prachtbijbel uit 1340 tentoongesteld
- ▶ Prachtig geschreven tekst en schitterende miniaturen

Th. C. MADDER

Als je ooit in je leven één boek moet gezien hebben, dan misschien wel dit, de bijbel van Anjou. Het is een vorstelijk boek, in meer dan een betekenis. Het leidde eeuwenlang een verborgen bestaan. Nu komt het even in het daglicht. Daarna verdwijnt het weer in de veilige duisternis van een bibliotheekkluis.

De bijbel van Anjou is een algemeen rijk geïllustreerd handschrift uit de middeleeuwen. Je kunt er moeilijk anders over praten dan in superlatieven. Het is een boek van groot formaat, tweeënveertig bij achtentwintig centimeter. Het telt driehonderdachtentertig bladzijden op vierentachtig perkamenten vellen. Meer dan honderd zestig ervan zijn met miniaturen versierd.

En dan te beseffen dat dit boek het geschenk was van een grootvader aan zijn amper veertien jaar oude kleindochter. Het meisje heette Joanna en was voorbestemd om haar grootvader Robert I, koning van Napels, op de troon op te volgen.

Robert was een geleerd man. Hij werd 'de wijze' of ook 'de prediker' genoemd en ging de geschiedenis in als de nieuwe Salomo, de wijze koning uit het Oude Testament. Hij liet zich omringen met geleerden en de grootste kunstenaars in zijn tijd. Napels was in de veertiende eeuw een belangrijke havenstad en een cultureel en intellectueel centrum. Dat mocht ook iedereen zien. Robert liet zijn kasteel en een aantal kerken in de stad rijkelijk verfraaien met muurschilderingen. Die zijn allemaal verdwenen, maar de bijbel van zijn kleindochter gunt ons een blik op dat glanzrijke verleden.

Oogstrelende miniaturen in de Anjou Bijbel dragen een politieke boodschap: ze legitimeren het koningschap over Napels

Johanna was nog maar een kind toen ze de bijbel kreeg. Ze las wel Latijn en kreeg een culturele opvoeding. Robert was een goed pedagoog. Het boek moest ook aantrekkelijk zijn. Naast de versierde beginletters met taferelen uit de Bijbelverhalen, zijn er de overvloedige randversieringen met vrolijke scènes uit het hofleven: valkenjacht, schaakspel, fabeldie-

De bijbel van Anjou (1340), Maurits Sabbebibliotheek, K.U.Leuven. © Bruno Vandermeulen

ren, komische figuren... Een meeslepene lust voor het oog. Maar boven het oogstrelende effect brengen die illustraties ook een politieke boodschap: ze wettigen het koningschap van het huis van Anjou over Napels. Net dat moes-

ten de bezoekers aan het hof begripen.

Bijbel van Anjou. Een koninklijk handschrift ontsluit, nog tot 5 december in M Leuven (Vanderkelenstraat 28), dinsdag tot zon-

dag van 11 tot 18 uur (donderdag tot 22 uur). Gesloten op 1 november. Tickets: 3 tot 10 euro, 22 euro voor families, gratis voor jonger dan dertien (begeleid door een volwassene). Meer weten? 016 27 29 29, www.bijbelvananjou.be.

Voortaan ook digitaal beschikbaar

'Het contact met de originele bijbel van Anjou blijft een absoluut unieke belevenis'

Twee jaar lang werkte Lieve Watteeuw met een indrukwekkend team wetenschappers aan de ontsluiting van de zogenoemde bijbel van Anjou (zie hierboven). Ze praat erover als over een kind dat ze al die tijd heeft gekoesterd. Als kunsthistorica leidde ze het onderzoeksteam. Als conservator-restaurator nam ze het document onder handen. Ze bevrijdde de perkamenten vellen uit de knelende negentiende-eeuwse band, keek ze blad per blad na op schade en gaf ze een conserverende behandeling.

Vertrouwd als een vriend

Zesenzestig van de bevalligst geïllustreerde foliobladzijden zijn nu anderhalve maand lang te zien in het museum M Leuven, daarna wordt het boek weer ingebonden en verdwijnt het voorgoed uit de openbaarheid. Er is één troost: de hele Anjoubijbel werd digitaal gefotografeerd en wordt tegelijkertijd met de opening van de tentoonstelling op het internet geplaatst. Daar blijft hij permanent te bekijken. Een indrukwekkende zoomfunctie kan dan het kleinste detail voor het oog ontsluitend. Toch maakt dit alles een bezoek aan de tentoonstelling niet overbodig.

Watteeuw: „Al kun je deze bijbel nu overal ter wereld bekijken, het contact met het origineel blijft

een unieke gebeurtenis. Het gebeurt bij wijze van spreken maar eenmaal in de zeventienhonderd jaar! Elk blad is een juweeltje op zich. In ben nu twee jaar met dit manuscript bezig en ik blijf verrast staan. Niets gaat boven het origineel. Ik heb deze bijbel nu wel

overal in digitale vorm bij me, op een draagbare computer. Maar als ik voor het origineel zit, is dat telkens weer een aha-moment. Absoluut. Dat kun je door niets anders vervangen.”

Ze zal hem missen, als hij weer ingebonden is, vertelt ze. „Eerst

was hij als een nieuwe vriend die je met schroom benadert. Later ga je er haast dag en nacht mee om. Hij wordt je heel vertrouwd. Je verzorgt hem ook zoals een arts zijn patiënt. Daarna sta je hem weer af. Maar de vreugde om wat je hebt kunnen doen, blijft.”

Lieve Watteeuw werkte twee jaar aan de studie en de conservatie van de Anjoubijbel. Ze vertelt erover als over een kind dat ze al die tijd heeft mogen koesteren. © Ingrid Hannes

De magisch-rituele wereld uit Neder-Congo

Ongeveer gelijktijdig met de tentoonstelling over de bijbel van Anjou (zie hierboven en hiernaast) loopt in hetzelfde museum te Leuven een tentoonstelling onder de titel *Mayombe. Meesters van de magie*. Hier wordt een aantal rituele beelden en voorwerpen getoond uit de Congolese collectie in het bezit van de K.U.Leuven, haar Franstalige tegenhanger in Louvain-la-Neuve en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren.

De verzameling werd honderd jaar geleden bijeengebracht en naar België gezonden door missionarissen van Scheut die actief waren in Mayombe, een streek in Neder-Congo. Ze wordt nu aan het publiek getoond naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de onafhankelijkheid van de vroegere Belgische kolonie.

De tentoonstelling toont niet enkel de vreemde schoonheid van deze rituele kunst, maar maakt ook duidelijk in welke samenhang ze past. Zo krijgt de bezoeker een kijk op de samenleving in Mayombe rond de jaren 1910. De getoonde voorwerpen zijn de stille getuigen van een wereld die nog steeds tot de verbeelding spreekt. (THM)

Mayombe. Meesters van de magie, van 8 oktober tot 23 januari in M Leuven. Praktische info: zie artikel hierboven.